

Dr hab. Alina Maciejewska, prof. UwS
Uniwersytet w Siedlcach

**Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Agnieszki Olszewskiej**

**pt.: „Uwarunkowania oddechowo-fonacyjno-artykulacyjne w przebiegu chorób neurologicznych
u osób dorosłych”**

promotor: dr hab. Halina Pawłowska-Jaroń

promotor pomocniczy dr Anna Siudak

Informacja o Kandydatce

Pani mgr Agnieszka Olszewska – autorka recenzowanej rozprawy doktorskiej – jest absolwentką filologii polskiej ze specjalnością nauczycielską Uniwersytetu Jagiellońskiego. Okres studiów (od 1996/1997 do 2000/2001) zakończyła uzyskaniem absolutorium. Tytuł magistra uzyskała w 2021 r. na podstawie pracy pt.: „Dominanty ironii romantycznej w *Balladynie* i *Beniowskim* Juliusza Słowackiego”, którą napisała pod kierunkiem prof. dra hab. Bogusława Doparta. Dodatkowe kwalifikacje zawodowe uzyskała w 2007 roku na Studiach Podyplomowych w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Naukowej w Krakowie, a kilka lat później, w 2019 roku, ukończyła studia podyplomowe w zakresie logopedii również w Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Naukowej w Krakowie. Od 2020 do 2024 roku była studentką Szkoły doktorskiej w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w dyscyplinie językoznawstwo. Finałem prowadzonych tam prac jest omawiana rozprawa.

W okresie studiów doktoranckich mgr Agnieszka Olszewska opublikowała tekst, który ukazał się w monografii pokonferencyjnej: *„Wpływ przymusowej izolacji na sposób komunikowania się seniorów. Intencje, kompetencje, interakcja”*, [w]: *Psychologia i seksuologia — wybrane aspekty*, Szymczyk P., Chodźko E. (red.), Wydawnictwo Naukowe Tygiel sp.z o.o, 2021, Lublin, ISBN: 978-83-66489-64-6. Jest też współautorką (wraz z H. Pawłowską-Jaróń, N. Rydzik i in.) monografii zbiorowej pt.: *„Aktywny senior.*

Stymulacja językowa i poznawcza, 2022, Wyd. Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, KRAKÓW, ISBN: 978-83-8084-7535-8.

O rozwoju zainteresowań naukowych Doktorantki świadczą Jej wystąpienia na konferencjach naukowych, w tym:

1. referat: „Wpływ przymusowej izolacji na sposób komunikowania się seniorów. Intencje, kompetencje, interakcja” na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: „Wyzwania i zmiany społeczne w XXI wieku” (październik 2020, Lublin);
2. referat: „Uwarunkowania oddechowo-fonacyjno-artykulacyjne w przebiegu chorób neurologicznych u osób dorosłych. Badania wstępne” na XV Konferencji Naukowej Polskiego Towarzystwa Fizjoterapii (maj 2022, Pabianice);
3. poster: „Rola zespołu interdyscyplinarnego w pracy z pacjentem z zespołem czołowym” na Kongresie nt.: „Rehabilitacja Polska”, sesja plakatowa (grudzień 2023, Pabianice);
4. referat: „Diagnoza i terapia dysfagii u pacjentów neurologicznych” na II Kongresie Krajowej Izby Fizjoterapeutów nt.: „Interdyscyplinarność przyszłością rehabilitacji” (czerwiec 2024, Kraków).

Ścieżka zawodowa mgr Agnieszki Olszewskiej obejmuje: pracę na stanowisku nauczyciela polonisty w Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Wołowicach (siedem lat), pracę w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na stanowisku pracownika administracyjnego (dziesięć lat) i, jak się wydaje po lekturze prac Doktorantki, pasja i praca, praca i pasja, czyli praca z pasją na stanowisku logopedy w LNA Sante Centrum Origin Kraków (2020-2024) i od 2024 r. w tym samym charakterze w Polskim Centrum Rehabilitacji Funkcjonalnej VOTUM. To ośrodki, które prowadzą holistyczną rehabilitację neurologiczną, ortopedyczną itd. seniorów i osób po incydentach neurologicznych, pacjentów często w stanach na granicy życia. W podsumowaniu odpowiedzi na moją prośbę o informacje na temat zakresu prowadzonych prac i doświadczeń zawodowych A. Olszewska napisała: „Ta praca wiele kosztuje, ale też napędza, uskrzydla. Mogłabym mówić godzinami. I choć czasem połykam łyżę, kiedy widzę ogrom nieszczęścia, to nie zamieniłabym tej pracy na inną”.

Doktorantka posiada już pewien dorobek w zakresie dydaktyki akademickiej. Jako opiekunka praktyk studenckich i realizowanych wolontariatów dzieliła się swoimi doświadczeniami zawodowymi ze studentami logopedii UKEN. Prowadziła też zajęcia na Podyplomowych Studiach Logopedycznych, przedmiot: „Metodyka postępowania logopedycznego — praca w gabinecie praktyka” (III-VI 2024; III-VI 2023), na kierunku logopedia, studia dzienne, przedmiot: „Zaburzenia rozwoju. Studia przypadków” (III-VI

2024; III-VI 2023), realizowała przedmiot: „Dysfagia dorosłych” (II 2023) na studiach stacjonarnych i studiach podyplomowych prowadzonych w UKEN.

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska mgr Agnieszki Olszewskiej pt.: „Uwarunkowania oddechowo-fonacyjno-artykulacyjne w przebiegu chorób neurologicznych u osób dorosłych”, którą mam przyjemność recenzować, powstała pod kierunkiem dr hab. Haliny Pawłowskiej-Jarosz i promotorki pomocniczej dr Anny Siudak w dyscyplinie językoznawstwo w Instytucie Nauk o Zdrowiu w Katedrze Logopedii i Zaburzeń Rozwoju Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej. Doktorantka przygotowała pracę badawczą, lokującą się na styku dyscyplin, które stanowią klasyczną podstawę logopedii: językoznawstwa, psychologii oraz nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Autorka prezentuje wyniki własnych badań, obserwacji i doświadczeń, które gromadziła w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, najczęściej w ostrej fazie choroby, z powodu której zaburzone były czynności oddechowe, fonacyjne, artykulacyjne oraz inne z grupy tzw. czynności prymarnych. Czynności te stanowią podstawę udanej komunikacji językowej z użyciem fonacji. Niestety ich zaburzenia w ostrych stanach chorób neurologicznych, urazów, zaburzeń krążenia itp. zagrażają życiu pacjentów. Umiejętność trafnego diagnozowania i właściwej rehabilitacji logopedycznej i fizjoterapeutycznej tych czynności jest warunkiem powrotu pacjenta do życia. Nawet niewielkie postępy w zakresie czynności oddechowo-fonacyjno-artykulacyjnych umożliwiają chorym kontakty z personelem i bliskimi oraz dają ogromną nadzieję.

W rozprawie Doktorantka przedstawiła (jakościowe i ilościowe) wyniki badań, w których oceniała trudności oddechowo-fonacyjno-artykulacyjne 135 pacjentów z ośrodkowymi i obwodowymi uszkodzeniami układu nerwowego, którzy przebywali w latach 2021-2023 w ośrodku rehabilitacyjnym LNA Santé Centrum Origin Kraków. Uzyskane wyniki badań wskazały nie tylko na wpływ zaburzeń oddychania na fonację i artykulację, ale też zwróciły uwagę na zróżnicowany poziom zaburzeń badanych czynności, dynamikę zmian w procesie terapeutycznym. Zestawienia wyników pozwoliły Doktorantce dostrzec korelacje między zmianami w zakresie badanych czynności a miejscem uszkodzenia ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego oraz podjąć próbę wskazania czynników utrudniających przywrócenie stanu fizjologicznego.

Tematyka pracy jest niewątpliwie ważna zarówno dla praktyki logopedycznej jak również badań interdyscyplinarnych. Omawiane czynności od lat budzą zainteresowanie logopedów i badaczy w odniesieniu do normy rozwojowej, identyfikowania prawidłowych procesów ich kształtowania i przyczyn nieprawidłowości przede wszystkim u najmłodszych dzieci oraz tych, które powstały w wyniku chorób spowodowanych uszkodzeniami mózgu (afazja, choroby neurodegeneracyjne), układu nerwowego (np. różnego rodzaju dyzartrie). Prezentowane w dysertacji doktorskiej wyniki badań, dotyczące zaburzeń analizowanych czynności u osób dorosłych w ostrych fazach chorób wywołanych przez incydenty neurologiczne, wpisują się w zainteresowania coraz większej grupy logopedów/neurologopedów z oddziałów neurologicznych, onkologicznych, ośrodków rehabilitacji, itp.

Tekst rozprawy poprzedza *Abstrakt* przygotowany w języku polskim i angielskim oraz *Spis treści*. Autorka nie wyróżnia rozdziałów, a kolejne części tematyczne numeruje od 1 - 9. Zakończenie dysertacji stanowią (włączone w tę numerację) dwie części: *Podsumowanie* i *Wnioski*, całość dopełniają: *Bibliografia* (206 pozycji monograficznych i rozdziałów w monografiach, 27 artykułów w czasopismach naukowych), *Netografia* (3 pozycje), *Spis rycin* (165 pozycji) i *Spis tabel* (14 pozycji). Tekst zwarty zajmuje 254 strony.

Pracę rozpoczyna krótkie *Wprowadzenie*, w którym Autorka przedstawia treści kolejnych, jak określa, rozdziałów. Rozdziały, od 1. do 3., stanowią podstawy teoretyczne realizowanego tematu (63 strony). Układ omawianych treści wydaje się hierarchiczny, ponieważ rozpoczyna się od wyjaśnienia terminów tj.: mowa, język, kompetencje językowe (!), sprawności językowe i zwrócenia uwagi na rolę ludzkiej zdolności do językowego porozumiewania się. Autorka podkreśla, że prawidłowa realizacja mowy uwarunkowana jest zestawem „cech intencjonalno-kognitywnych oraz motoryczno-sensorycznych, które łączą się z anatomią struktury mózgu (umysłu) i fizjologią narządów mowy i słuchu” (s. 17). Prowadzona narracja zmierza do wskazania roli uwarunkowań neurobiologicznych w powstawaniu i rozwoju komunikacji językowej, podkreśla znaczenie cech anatomiczno-fizjologicznych, które warunkują poszczególne umiejętności językowe. Doktorantka dość starannie omawia budowę i funkcjonowanie układu nerwowego, teorie i koncepcje wyjaśniające związki między strukturą systemu poznawczego, modelami umysłu a językiem i mową, uszkodzeniami mózgu a zaburzeniami mowy. Wykorzystując dane z klasycznej i nowszej literatury przedmiotu, wskazuje na rolę neuroplastyczności oraz prezentuje wyniki badań nad zaburzeniami mowy, w tym zaburzeniami sprawności językowych u osób po incydentach neurologicznych.

Zakończeniem części teoretycznej jest rozdział pt.: *Fizjologia i patofizjologia nerwów czaszkowych a komunikacja*, w którym Autorka opisuje układ somatyczny i autonomiczny, koncentruje się na charakterystyce 12 par nerwów czaszkowych. Tematyka poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów jest wyraźnie zakreślona i wyczerpująco omawiana. Układ treści zyskałby niewątpliwie na odautorskim objaśnianiu związków między omawianymi w kolejnych rozdziałach zagadnieniami. Szczególnie ostatni 3. rozdział, wydaje się osobną jednostką tematyczną, a uzasadnienie tak dokładnej charakterystyki nerwów czaszkowych znajdujemy dopiero w części metodologicznej.

Rozdział 4. zatytułowany: *Metodologia badań* zawiera opis celu i przedmiotu badań, zaprezentowane zostały hipotezy badawcze, charakterystyka grupy badawczej oraz procedura zbierania materiału badawczego i analizy danych. Jak pisze Autorka, głównym celem badań była „ocena możliwości oddechowych, fonacyjnych i artykulacyjnych w poszczególnych grupach pacjentów, porównanie głębokości i charakteru zaburzeń, obserwacja czynników wpływających na przebieg terapii, obserwacja influencji objawów” (s. 78). Autorka przekonująco uzasadnia swój pomysł badawczy, wskazując na potrzebę rozszerzonej perspektywy badawczej (nieograniczonej tylko do typowych opisów zaburzeń dyzartrycznych) i potrzebę uwzględniania indywidualnych cech przebiegu chorób badanych osób. Niewątpliwie docenić należy oryginalność pomysłu badawczego Doktorantki. Trafność założenia, że uwzględnianie polietiologii zaburzeń oddechowo-fonacyjno-artykulacyjnych u pacjentów po incydentach neurologicznych, uwzględnianie indywidualnych cech i kondycji badanych osób nie budzi wątpliwości. Zasadne wydaje się przekonanie, że tak zrealizowany eksperyment badawczy dostarczy istotnych danych, które wskażą czynniki wpływające na wycofywanie się zmian chorobowych, podatność pacjenta na proces rehabilitacyjny, uzasadnią trudności i niepowodzenia terapeutów.

Wydaje się, że wyjątkową rangę przedstawionym w pracy wynikom badań nadaje grupa badawcza z wydzielonymi 10 podgrupami (według kryterium lokalizacyjnego), czyli z podziałem na: pacjentów po udarze w lewej półkuli mózgu; pacjentów po udarze w prawej półkuli mózgu; pacjentów po udarze w obrębie pnia mózgu, osoby po wypadkach z obrażeniami wielonarządowymi, urazami czaszkowo mózgowymi; pacjentów z uszkodzeniami rdzenia kręgowego, osoby po przebytej chorobie wywołanej wirusem SARS-CoV-2, pacjentów z miopatią, po nagłym zatrzymaniu krążenia, osoby z chorobami neurodegeneracyjnymi (ze stwardnieniem rozsianym (SM) i zanikowym bocznym (SLA), parkinsonizmem, afazją pierwotną postępującą (PPA) i pacjentów po resekcji guza mózgu

oraz usunięciu tętniaka. Przewijające się w pracy odwołania do doświadczeń zawodowych i zaangażowanie w pracy logopedycznej na oddziale, na którym mgr Agnieszka Olszewska zbierała materiał badawczy, z jednej strony wyjaśniają tok narracji (emocjonalne zaangażowanie, korzystanie z klinicznych epikryz) i (szczególnie widoczne w części badawczej) formułowaną troskę o praktyczne wykorzystanie wyników badań.

Kolejne rozdziały, od 5. do 7. (s. 119-238), zawierają prezentację wyników badań. Każdy z rozdziałów poświęcony jest analizie zaburzeń tytułowych czynności, a poprzedzany jest teoretycznym podrozdziałem, w którym Doktorantka omawia anatomię i fizjologię odpowiednich narządów. W rozdziale 5. dotyczącym zaburzeń oddychania wprowadzone zostały podrozdziały, w których scharakteryzowała techniki wspomagania tej czynności. Analiza wyników badań prezentowana jest w wyróżnionych podgrupach: osób po przebytych udarach (zarówno w prawej jak i lewej półkuli mózgu), po przebytej chorobie SARS-CoV-2, po wypadkach, nagłym zatrzymaniu krążenia, z diagnozą miopatii, z chorobami neurodegeneracyjnymi, po udarach w obrębie pnia mózgu, po resekcji guza mózgu, po usunięciu tętniaka (s. 132-166). Kolejny 6. rozdział obejmuje charakterystykę zaburzeń fonacyjnych. Rozpoczyna go opis budowy krtani i jej funkcji (s. 166-170), a w następnych podrozdziałach Autorka przedstawia wyniki badań dotyczące zaburzeń fonacyjnych w tych samych podgrupach badanych (s. 166- 204, 38 str.). Analogicznie uporządkowany jest kolejny rozdział obejmujący analizę materiału dotyczącą zaburzeń artykulacyjnych (204-238).

Mam zastrzeżenia do sposobu formułowania hipotez badawczych typu: *zaburzenia (...) mogą mieć wpływ, trudności (...) mogą mieć wpływ* (s.79). Przy tak sformułowanych celach wydaje się, że należy zakładać, iż wyniki badań powinny potwierdzać lub negować, precyzyjnie określać jakość wpływu zaburzeń na badane czynności i wskazywać na określone zakresy wpływów, korelacje, a nie tylko zakładać, że mogą mieć wpływ.

W części metodologicznej zabrakło dokładnego opisu narzędzi badawczych oraz stosowanych skal ocen. Wśród wymienianych w części pt. *Techniki wykorzystywane podczas zbierania materiału* Autorka wymieniła min. *skale* oraz *testy* (s. 119), ale niestety nie podała ich nazw, nie wskazała źródeł i zakresów ich stosowania. Nie znalazłam też wzoru *protokołu oceny badanych czynności*, odwołania do którego pojawiły się w charakterystyce funkcjonalnej badanych grup pacjentów.

W rubrykach: *Głębokość zaburzeń oddychania*, *Głębokość zaburzeń fonacji* i *Głębokość zaburzeń artykulacji* pojawiły się ogólne formuły: *lekkie, głębokie, średnie* lub *brak* (s. 90-

116). Wydaje się, że dla logopedy wyskalowana, precyzyjna ocena badanych czynności według określonych kryteriów jest niezwykle ważna. Zasadne byłoby ich opracowanie (ewentualnie ujawnienie w pracy) i stosowanie w celu rejestrowania funkcjonowania pacjenta od początku oraz w trakcie kolejnych diagnoz. Być może *kwestionariusz autorski* (s. 119), który Doktorantka wymieniła wśród stosowanych technik, pozwala na zobiektywizowanie, uszczegółowienie danych, ale jego wzoru nie znajdujemy w pracy (Aneksie).

W części badawczej mgr Agnieszka Olszewska dość skrupulatnie opisuje stan funkcjonalny pacjentów, przedstawia wyniki w formie wykresów, jednak nie zawsze precyzyjnie opisuje stosowane na wykresach skale (procentowe czy liczbowe).

Pewnie zdziwienie budzi to, że nie znajdujemy w pracy informacji określających wiek pacjenta w czasie incydentu neurologicznego i pierwszej diagnozy, długości okresu rehabilitacji, w trakcie której prowadzone były obserwacje i rehabilitacja, terminów zmian w kondycji pacjentów. Pacjent charakteryzowany jest przez podanie płci, wieku i opis funkcjonalny. Jak zauważyła Autorka, na postępy rehabilitacji istotny wpływ może mieć powtórny incydent neurologiczny, a z doświadczeń logopedycznych wiemy, że także inne choroby, wykonywany zawód, wykształcenie, tryb życia, środowisko itp. Czytelnik odnosi wrażenie, że nie są to dane istotne dla wyników badań. Autorka skoncentrowała się na podawaniu informacji o stanie pacjentów z wykorzystaniem dokumentów medycznych i własnych obserwacji. Jej zaangażowanie w proces rehabilitacyjny być może wpłynęło na pomijanie innych danych i spowodowało, że przyjęła model opisu, który uwzględnia kontinuum zmian badanych czynności. Brak dodatkowych danych o pacjentach i uwzględniania innych kryteriów jednak nie umniejsza znaczenia przedstawionych wyników badań, które wskazują na korelacje między rodzajem uszkodzenia badanych czynności w określonych chorobach neurologicznych, określają przyczyny zaburzeń oddechowych, fonacyjnych, artykulacyjnych oraz pozwalają, dzięki obserwacji przez Doktorantkę lub Jej uczestnictwo w procesie rehabilitacyjnym, na wskazanie czynników wpływających na efekty postępowania logopedycznego, określenie dynamiki ich zmian i przewidywanie trudności.

Moje zastrzeżenia budzi ocena zaburzeń artykulacyjnych badanych osób i opis spoczynkowego ułożenia języka; wyniki nowszych badaniach dowodzą, iż jest inny niż ten wykorzystany w pracy (por. np. Borowiec 2024).

Wątpliwości budzi też, bo wydaje się subiektywna, ocena tempa mowy, długości i rodzajów pauz, intonacji, wyrazistości akcentu oraz ocena sposobu artykulacji głosek i realizacji ciągów słownych. Mam zastrzeżenia do stosowanych ogólnikowych określeń zaburzeń artykulacji, np.: *zniekształcenia podczas artykulacji głosek* (s. 208), *sposób artykulacji zwolniony* (s. 221), *realizowano głoski w sposób zdeformowany* (229), czy realizacji ciągów słownych: *artykulacja była zamazana* (s. 115, 233), ponieważ nie należą do logopedycznego opisu zaburzeń artykulacji.

Wydaje się też, że sprawność narządów artykulacyjnych powinna być oceniana zgodnie z metodyką postępowania logopedycznego. Wyskalowanie cech: *ruchomość języka, napięcie warg* (np. s. 217) wymaga precyzji. Wydaje się, że potrzebna jest weryfikacja ryc. 5.1., na której nieprawidłowo zaznaczono tor powietrza przy oddychaniu nosowym. Zwracam też uwagę na pominięcie oddychania szczytowego wśród wymienianych torów oddechowych w części teoretycznej (s. 122), choć jest uwzględniany w charakterystyce zaburzeń oddechowych. W rozważaniach nad mową i językiem Autorka używa terminu *kompetencje językowe* (s. 15 i nast.), a odnosi do terminu 'kompetencja językowa', który został wprowadzony przez N. Chomsky'ego. Taką też formę osadza w metodologii badań logopedycznych S. Grabias. Drażni trochę użycie terminu *sluch fonematyczny* (s. 35) – dziś traktowany jako rusycyzm oraz *mowa opowieściowa* (s. 52) – chyba nieuzasadniony neologizm wobec narracji oraz nieprawidłowo zapisane nazwisko ojca strukturalizmu (s.15).

Niestety muszę zwrócić uwagę na błędy językowe: liczne błędy stylistyczne w tym częste konstrukcje typowe dla języka potocznego, błędne konstrukcje zdań złożonych (np.: s. 13, wers 7-9, 29-32; s. 14, w. 2, 13-14; s. 15; s. 21, w. 27-29; s. 22, w. 12, -16; s. 31 w. 2-3; s. 37, w. 23-24 i na kolejnych stronach), bardzo częste błędy interpunkcyjne. Korekty też wymagają nieliczne błędy edytorskie (np. tytuły podrozdziałów na końcu stron), nieprecyzyjne lub nadmiernie rozbudowane tytuły wykresów, niepotrzebne zamieszczanie wykresów z ograniczoną liczbą danych (np. s. 180), błędy literowe. Zwracam też uwagę na niekompletne przytaczanie w tekście źródeł (brak roku wydania, np. s. 31, 33) i konieczność uzupełnienia bibliografii o pozycję A. Botinisa i in. (2001).

Niewątpliwie praca doktorska mgr Agnieszki Olszewskiej jest dowodem Jej pasji zawodowej. Autorka wykazała się wiedzą z zakresu językoznawczych podstaw logopedii, psychologii i neurologii, anatomii i fizjologii układu nerwowego, fonacyjnego, oddechowego. Umiejętnie wykorzystywała podstawy wiedzy z zakresu nauk medycznych i nauk o zdrowiu, by

pokazać zakresy trudności badanych pacjentów, wskazać przyczyny i uwarunkowania postępów w rehabilitacji. Podkreślić należy, że Doktorantka, wykorzystując własne doświadczenia i zebrane dane, trafnie ujęła korelacje między zaburzeniami w zakresie czynności prymarnych a fonacją i artykulacją, uszkodzeniami określonych wiązek nerwów czaszkowych.

Konkluzja

Oryginalność eksperymentu badawczego i poszukiwanie korelacji czynników charakterystycznych dla zaburzeń oddychania, fonacji i artykulacji w badanych podgrupach stanowi o wyjątkowości rozprawy. Autorka wykorzystuje własne doświadczenia zawodowe, a tok narracji wskazuje na Jej ogromne zaangażowanie w pracy z pacjentami w ostrej fazie zaburzeń oddechowych. Wydaje się, że znajomość obowiązków zawodowych logopedów w pracy z pacjentami z zaburzeniami oddechowo-fonacyjno-artykulacyjnymi była motywacją mgr Agnieszki Olszewskiej do prowadzenia badań i opracowania ich wyników. Nie ulega wątpliwości, że dysertacja jest wynikiem samodzielnych dociekań i wysiłków. Docenić należy to, że Doktorantka zwraca uwagę logopedów praktyków na potrzebę indywidualnego wglądu w historię choroby pacjenta, wykorzystywanie wiedzy z różnych dyscyplin, wymianę doświadczeń z innymi specjalistami i konieczność rediagnoz i modyfikacji planów terapeutycznych, a nie tylko wykorzystywania niespecyficzných objawów ujętych w klasyfikacjach zaburzeń mowy.

Należy uznać, że rozprawa mgr Agnieszki Olszewskiej spełnia wymóg oryginalności rozwiązania problemu naukowego. Autorka zebrała i poddała analizie niepowtarzalny materiał badawczy, podjęła i zrealizowała temat ważny w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, wpisujący się również w nurt prac badawczych, których tematyka obecnie bardzo interesuje logopedów, logopedów klinicznych, neurologopedów.

W mojej ocenie praca mgr Agnieszki Olszewskiej pt. „Uwarunkowania oddechowo-fonacyjno-artykulacyjne w przebiegu chorób neurologicznych u osób dorosłych” spełnia wymogi stawiane przed rozprawą doktorską.

Składam wniosek o dopuszczenie mgr Agnieszki Olszewskiej do następnych etapów procedowania przewodu doktorskiego.

Siedlce 2.02.2025 r.

